

В. А. Шойко,

к. і. н., доцент, заступник начальника

Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

V. A. Shoyko,

Ph.D. in History, Associate Professor, Deputy Head,

Ukrainian Research Institute of Civil Protection

STATE REGULATION OF FOOD SECURITY IN THE CONTEXT OF INTEGRATION OF UKRAINE TO THE EU AND PROMOTING IT SUSTAINABLE DEVELOPMENT

У статті досліджено цілі державного регулювання продовольчої безпеки в контексті інтеграції України до досвіду зарубіжних країн. Охарактеризовано фактори стратегії розвитку продовольчого господарства. Систематизовано заходи державної підтримки продовольчого сектора відповідно до досвіду зарубіжних країн через механізм субсидування. Виділено головні риси механізму регулювання ринків у ЄС. Проаналізовано різні способи і методи державної підтримки продовольчої безпеки шляхом регулювання цін, попиту і пропозиції, встановлюючи залежно від ситуації в країні.

The article analyzes the objectives of state regulation of food security in the context of Ukraine's integration into the experience of foreign countries. Characterized by the factors of the development strategy of the food economy. Measures of state support of the food sector are systematized in accordance with the experience of foreign countries through the mechanism of subsidization. The main features of the EU market regulation mechanism are highlighted. Different methods and methods of state support of food safety by the regulation of prices, demand and supply are determined, depending on the situation in the country.

Ключові слова: *продовольча безпека, державне регулювання продовольчої безпеки, світовий досвід управління продовольчою безпекою, споживання продуктів харчування, інструменти управління.*

Key words: *food security, state food security regulation, world experience in food security management, food consumption, management tools.*

Постановка проблеми. Дослідження показують, що нині немає жодної держави, яка б не переймалася питаннями продовольчої безпеки. Рішення продовольчої проблеми є невід'ємною частиною економічної політики всіх країн, однак підходи до них різні. Протягом усієї історії державності проблема стабільного продовольчого забезпечення населення в зарубіжних країнах була однією з найважливіших, оскільки від неї залежала національна безпека.

Тільки держава може правильно подбати про запаси продовольства, використовуючи механізми підтримки виробників основних продуктів харчування, регулювання експорту і митно-тарифної політики. Саме на державному рівні можна вирішити проблему соціального захисту бідного прошарку населення

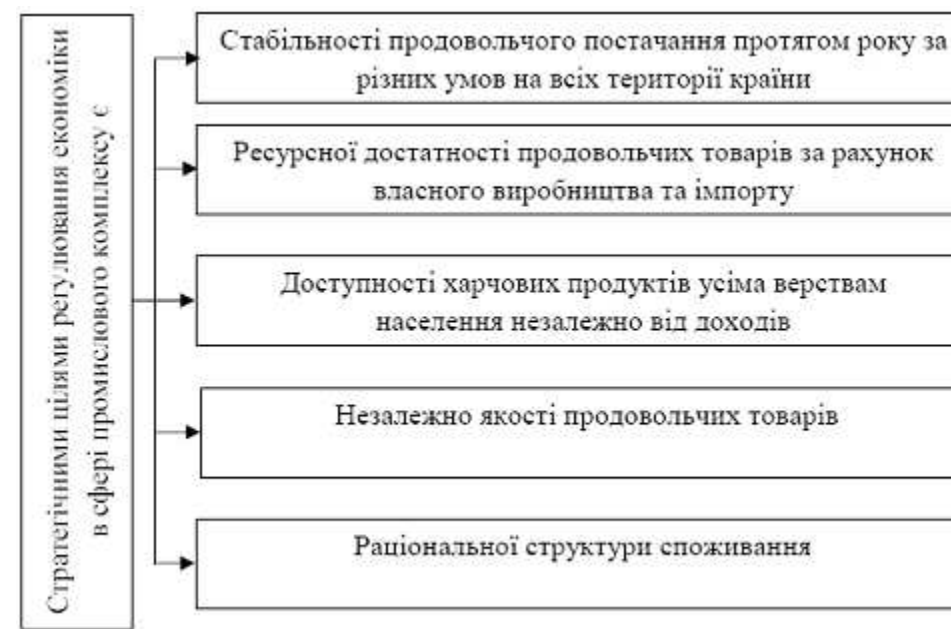
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема державної підтримки продовольчого виробництва на протязі тривалого часу знаходило відображення в наукових дослідженнях В.І. Аранчій, А.Г. Борщ, О.М. Варченко, М.Х. Корецький, Ю.Я. Лузан, С.В. Майстро С.В. та інші. В їхніх працях знайшли відображення заходи державної підтримки з урахуванням євро інтеграційних процесів, які відбуваються нині. Але змістовне наповнення процесу регулювання державної підтримки та його розвиток для забезпечення продовольчої безпеки країни потребує більш серйозного вивчення.

Формування цілей статті. Метою дослідження є аналіз державного регулювання продовольчої безпеки в контексті інтеграції України до ЄС та забезпечення її сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розв'язання проблеми продовольчого забезпечення як гарантії існування та розвитку будь-якої держави завжди було і залишається одним із найважливіших завдань людства, нації і окремої людини. Ця проблема складна й багатопланова. Вона впливає на всі аспекти життєдіяльності суспільства. Продовольче забезпечення нерозривно пов'язано з існуючою політичною та економічною системою, а також з особливостями господарювання та національними традиціями. Проблема забезпечення продовольчої безпеки на сьогодні набула загальносвітового масштабу. Збільшення виробництва продуктів харчування, а також підвищення їх якості та безпечності є одним з найважливіших завдань світової економіки [1].

Головною метою державного регулювання економіки є економічна й соціальна стабільність держави та закріплення існуючого ладу як всередині країни, так і за кордоном, адаптація його до мінливих умов буття. Від цієї головної мети опосередковується і розгалужується так зване дерево конкретних цілей, без яких не може бути досягнута і головна ціль. Ці конкретні цілі невід'ємно пов'язані з об'єктами державного регулювання економіки (рис. 1).

Державне регулювання сільського господарства для європейських країн явище не випадкове, оскільки ефективність продовольчої сфери незмінна передумова процвітання всього суспільства. У межах державного регулювання розв'язуються різні завдання: підтримка цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників, цілеспрямоване формування належних умов збуту та виробництва, ресурсозбереження, природоохоронна діяльність, соціальна підтримка виробників та інфраструктурна політика щодо сільської місцевості.

Рис. 1. Дерево цілей державного регулювання промислового комплексу
Джерело: складено автором на основі [2]

Держави-члени ЄС виділяють великі кошти на природоохоронні заходи, контролюють дотримання стандартів якості сировини і виробленої продукції, забезпечують підтримку товаровиробників. У економіці цих країн існує жорстка планова система, штрафні санкції за різні порушення.

Слід зазначити, що на сьогодні у деяких країнах все ще збереглися в значних розмірах і інші види допомоги. Так, наприклад, прямі платежі фермерам (у рахунок погашення виробничих витрат) у країнах ЄС склали – 25, у Фінляндії – 31, Ісландії – 46, Норвегії – 55%. На противагу цьому в таких країнах, як Австралія, Японія, Нова Зеландія, Туреччина, такого виду підтримки або зовсім немає, або вона не перевищує 7-10 % [3].

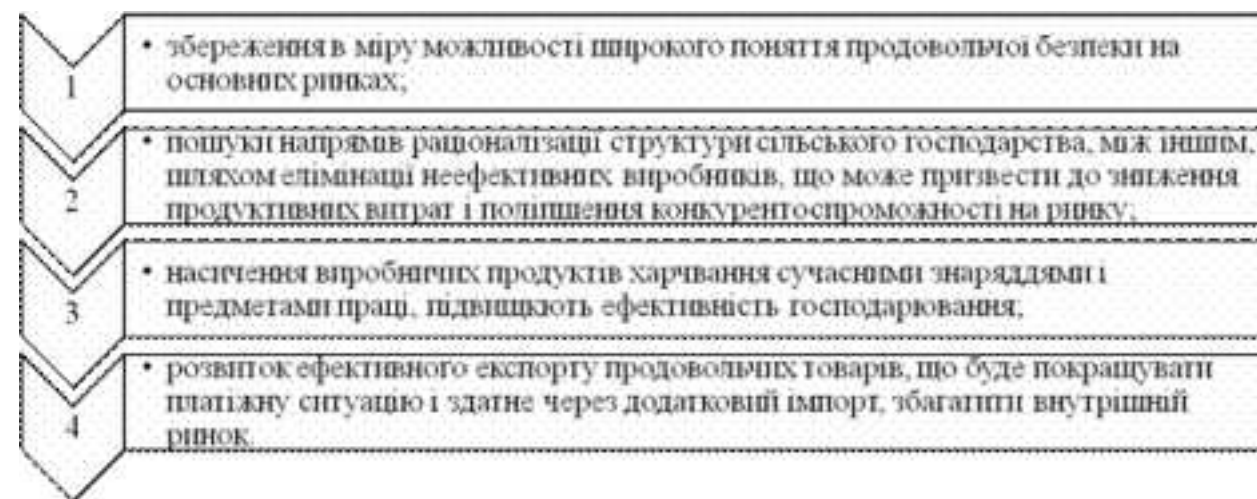
Відповідно до цього, вбачається за доцільне впровадження такого виду державної допомоги вітчизняним виробникам, що, на нашу думку, забезпечило б підвищення рівня їхньої конкурентоспроможності як на вітчизняному, так і зовнішніх продовольчих ринках. Рівень такої допомоги, уважасмо, повинен визначатись виходячи із розміру рівня негативної рентабельності діяльності сільгосптоваровиробників плюс розмір мінімальної норми прибутку. Так, наприклад, якщо рівень рентабельності по галузі чи виду продукції сягає -10%, то розмір компенсації повинен його відшкодувати, а розмір понад це забезпечить мінімальний відтворювальний процес [4].

Також ефективним механізмом для продовольчого сектора національної економіки буде політика продовольчих цін і фермерських доходів розвинених країн, яка передбачає перш за все організацію відстеження динаміки ряду економічних показників. Зокрема, йдеться про:

- витрати виробництва за групами спеціалізованих господарств (країни ЄС);
- за видами виробництва (США);
- паритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію;
- прибутковість ферм і галузей виробництва.

Звісно, формування такої системи – завдання непросте, але необхідне. Усі країни прагнуть досягти продовольчої безпеки, але розвиненим країнам це обходиться швидше і дешевше. Стратегія розвитку продовольчого господарства повинна враховувати ряд факторів (рис. 2).

Цікавим є досвід Європейського Союзу (ЄС) в цій галузі. Функціонування ринків сільськогосподарських продуктів у рамках ЄС являє собою складну систему, в якій провідні позиції займає система державного регулювання. Причому втручання держави, її вплив на внутрішній ринок має систематичний характер і здійснюється за різними напрямками.

Рис. 2. Фактори стратегії розвитку продовольчого господарства
Джерело: складено автором

При державних закупках сільськогосподарських продуктів або при реалізації їх з державних запасів органи втручання виступають як безпосередній ринковий агент? яка є вищим органом управління ЄС. Остаточні рішення про зміни цін підтримки приймає Рада міністрів ЄС на рівні міністрів сільського господарства. Ціни фіксуються в євро [5].

Для підтримки цін в ЄС характерним є різноманітність форм залежно від виду продукції. За ціною втручання (або інтервенційною) закупівельні організації ЄС зобов'язані купувати пропонувану їм фермерську продукцію. Тим самим гарантується певний обсяг обов'язкових закупок за мінімальними цінами. Для забезпечення гнучкості ринку передбачено збільшення ціни втручання на величину від 2 % до 40 % залежно від виду продукції (так званий ринковий елемент ціни) для продажу її за межами району виробництва дещо за вищою ціною.

Особливу вагомість являє собою механізм регулювання ринку за допомогою підтримки цін, що здійснюється наднаціональними органами, починаючи з 1967–1968 років. Рівні підтримки (процент номінального підвищення) визначаються Комісією Європейських співдружностей (КЕС),

У країнах ЄС оподаткування диференційоване залежно від обсягів виробництва й організаційної форми ведення бізнесу. Для великого та середнього бізнесу (у т.ч. продовольчої) застосовуються традиційні податкові інструменти — корпоративний прибутковий податок, універсальний акциз, майнові та соціальні податки. Для малого бізнесу (в сільському господарстві — фермерів сімейного типу) передбачено альтернативні спрощені податкові механізми, метою яких є спрощення податкового адміністрування [6].

Важливою категорією в системі ЄС є порогова (або імпортна) ціна, яка визначає рівень митного захисту внутрішніх фермерських цін. Величина порогової ціни дещо нижча за цільову, однак з урахуванням транспортних видатків на одиницю продукції вона повинна бути вища за цільову ціну.

Цільова та порогова ціни являють собою верхню межу в системі захисту цін і виконують функцію верхньої межі на ту продукцію, за якою країнам ЄС ще не досягнуто самозабезпеченості.

Таким чином, ціновий механізм являє собою важливий засіб фінансування сільського господарства за рахунок споживачів. Ці внутрішні ціни, що перевищують рівень світових цін, дають змогу здійснювати фінансування фермерів, перешкоджають проникненню на внутрішні ринки Союзу виробників, у яких собівартість продукції є нижчою.

Крім цінового механізму, спільні для ЄС норми організації та регулювання ринків сільськогосподарської сировини і продовольчих товарів включають контролювання за наданням бюджетних дотацій, а також загальноєвропейські заходи, спрямовані на забезпечення доходів виробників, підтримку на певному рівні роздрібних цін, що дає можливість уніфікувати умови конкуренції як у галузі виробництва, так і в галузі збуту [7].

Одним з найважливіших показників державного регулювання сільського господарства в розвинених країнах є рівень бюджетної підтримки фермерських цін на вироблену продукцію. Цей показник відображає відношення всіх цінових і позацінових бюджетних дотацій на виробництво й реалізацію (зокрема на експорт) певної сільськогосподарської продукції до її фермерської ціни. Бюджетними дотаціями держава регулює обсяги виробництва та реалізації продукції, впливаючи, з одного боку, на фермерські доходи через ціни, а з іншого – на їх витрати через пільгові кредити й податки. Бюджетні дотації отримують, як правило, тільки ті фермери, які беруть участь у реалізації державних продовольчих програм.

При цьому прагнуть ураховувати рівень і динаміку світових цін. Найважливішою функцією ціни залишається регулювання доходів сільського господарства для подальшого розвитку галузі. Система ціноутворення передбачає оперативне стеження за динамікою цін на засоби виробництва, витрат і доходів у сільському господарстві, цін на кінцеву продукцію й послуги даного сектора та ін [8].

У ЄС національні дотації надаються в рамках загальноєвропейської дотаційної політики відповідно до її принципів. Будь-яка інша допомога, яка б створювала «умови найбільшого сприяння» в межах будь-якої окремої країни, заборонена. До такого роду допомоги належать: цінові втручання (надбавки до цін), регулювання обсягів виробництва, висока компенсація за експортну продукцію. Разом із тим національний уряд бере участь у проведенні заходів щодо поліпшення якості продукції, що виробляється, забезпечення ветеринарного нагляду, запровадження досягнень науково-технічного прогресу, охорони довкілля, стимулювання виробництва в так званих проблемних районах, забезпечення мінімального рівня прибутку дрібним господарствам.

Встановлено, що право на одержання бюджетної допомоги мають економічно сильні ферми, підприємства харчової промисловості та збуту. При цьому національна політика у сфері бюджетного фінансування знаходиться в тісній залежності від ринкової організації тієї чи іншої галузі (наприклад недопущення перевиробництва певної продукції у рамках ЄС). Існує й галузевий аспект надання субсидій та інших виплат урядами країн ЄС. Це субсидії виробникам молока, цитрусових, переробникам картоплі на крохмаль, виноробам тощо (рис. 3).

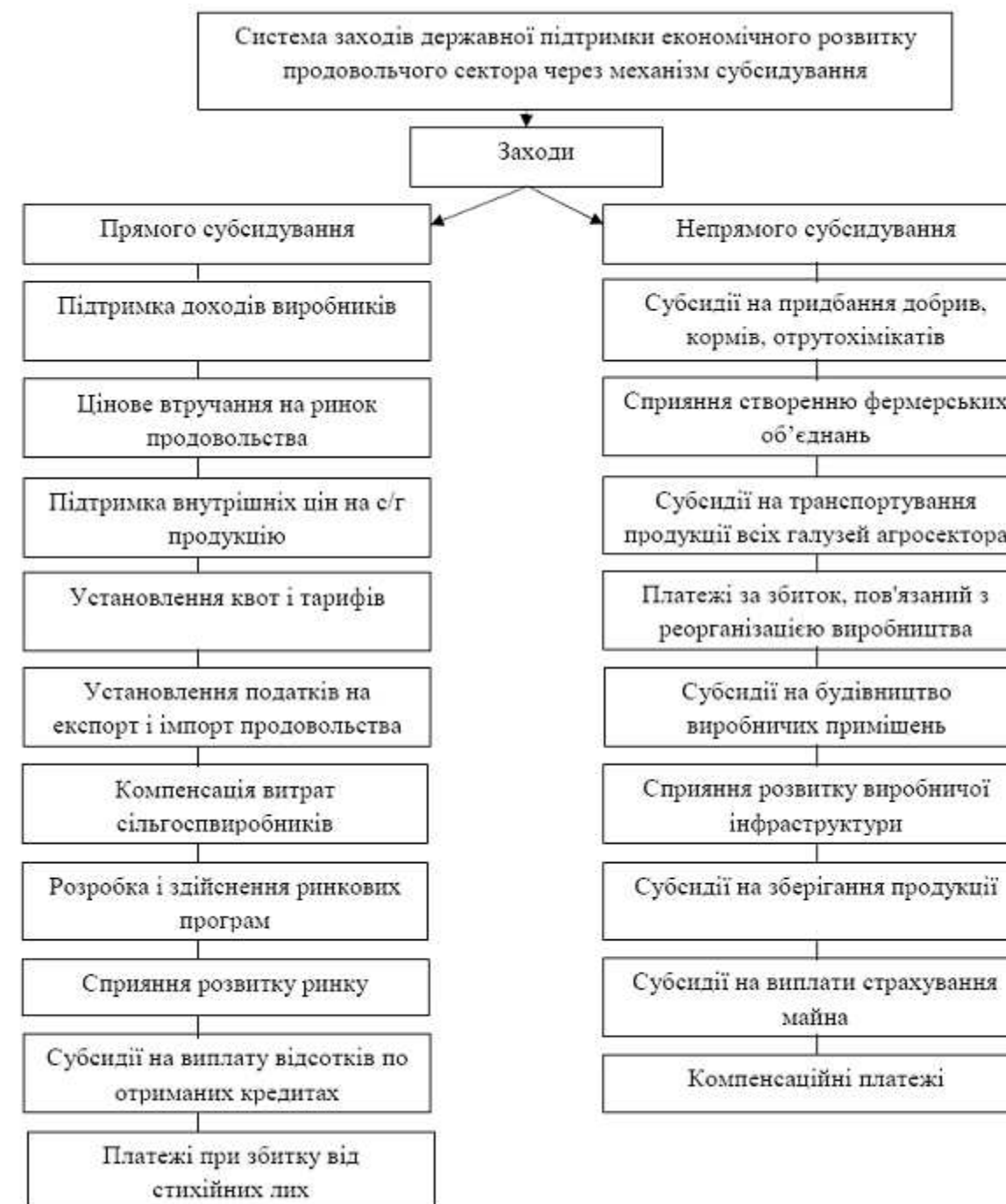

Рис. 3. Систематизація заходів державної підтримки продовольчого сектора відповідно до досвіду зарубіжних країн через механізм субсидування

Джерело: складено автором на основі [10]

Загальною основою ціноутворення в продовольчій сфері зарубіжних країн є приведення у відповідність закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію й суспільно необхідних витрат на її виробництво та реалізацію.

Отже, загальноєвропейська політика в продовольчому секторі спрямована на чітку організацію ринків збуту, підтримку фермерських доходів, допомогу в реалізації надлишків продукції тощо.

Можна зробити висновок, що в рамках ЄС стихійні механізми поєднуються з регулюванням із боку країн-членів і Союзу в цілому. Необхідно виокремити такі головні риси механізму регулювання ринків у ЄС (рис. 4).

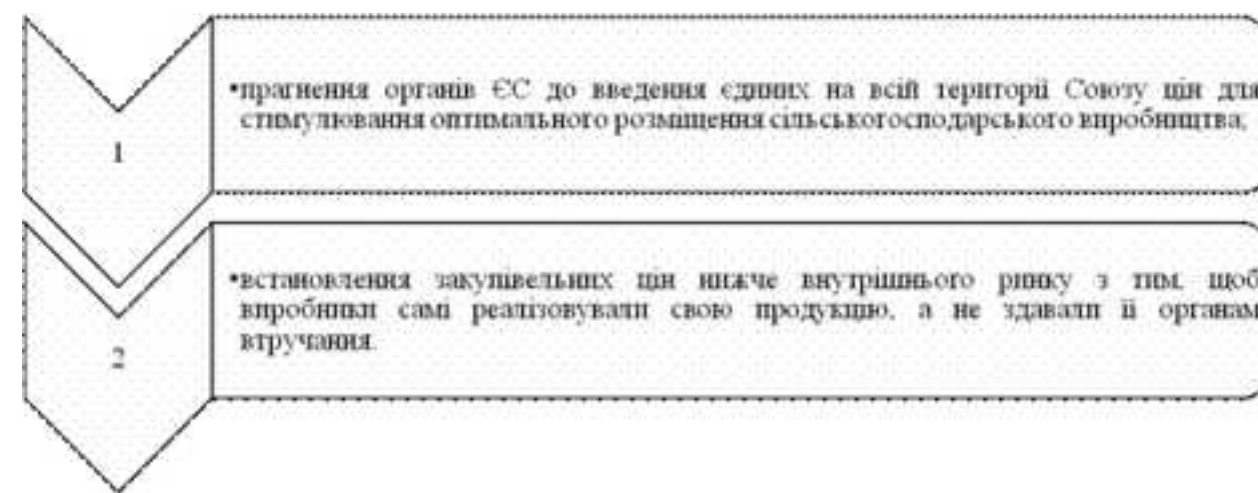

Рис. 4. Головні риси механізму регулювання ринків у ЄС

Джерело: складено автором

Досвід цінового регулювання сільськогосподарського виробництва в ЄС є досить корисним, особливо враховуючи розміри України та її природні умови.

Цікавою є практика державного регулювання сільськогосподарського виробництва в США. Тут основними виробниками сільськогосподарської продукції є великі комерційні фірми, які становлять 3,6 % від загальної кількості та виробляють близько 50 % продукції. На цих фермах використовується наймана праця, а дрібні сімейні ферми (50 %) виробляють усього близько 3 % продукції [11].

Турбота про добробут нації знаходиться в прямій залежності від розвитку продовольчого сектору економіки, що має чітке вираження в реалізації цілеспрямованої американським урядом сільськогосподарської політики.

У сфері розробки та реалізації сільськогосподарських програм у США слід виокремити три основні моменти, які на них суттєво впливають:

- принцип добровільності для участі в програмах;
- введення цільових або планових цін на «програмну» продукцію;
- введення урядових програм щодо створення продовольчих запасів [12].

Із введенням планових цін виникло три типи проблем: визначення рівня планових цін; розроблення формули або методу для проведення корегування планової ціни; визначення кількості продукції, що потребує захисту за допомогою планової ціни.

Спочатку рівень планових цін встановлювали, виходячи з видатків виробництва пшениці, кукурудзи, довговолоконистої бавовни. Передбачалося їх корегування відповідно до змін видатків виробництва. У 1981 році було відмінено основу формування планових цін «за видатками», оскільки вона призвела до швидкого росту інфляції наприкінці 70-х років. У зв'язку з цим на період 1982–1985 років були встановлені планові ціни з урахуванням очікуваних темпів інфляції. Але навіть після тривалого періоду застосування планових цін так і не було знайдено оптимальний метод для їх визначення.

Крім прямих виплат, фермери одержують і компенсаційні. Їх виплачують тим фермерам, що беруть участь у програмах з виробництва пшениці, фуражного зерна, рису та бавовни. Розмір цих виплат визначають із розрахунку за бушель, фунт, центнер продукції, виходячи з різниці між ціновим рівнем, прийнятим за Законом (плановою ціною), і ринковою ціною, або заставною, залежно від того, яка з них вища. Якщо середня ціна перевищує планову, виплати не здійснюються. Регулювання виробництва за допомогою стимулювання фермерів брати участь у виробництві планових культур дорого коштує американському уряду. Підтримка планових цін на високому рівні призводить до росту видатків на реалізацію продовольчих програм [13].

Участь у програмах є вигідною і для виробників, тому що завдяки ним фермерські ціни та доходи підтримуються вище рівня вільного ринку.

Таким чином, зарубіжні країни застосовують різні способи і методи державної підтримки сільського господарства шляхом регулювання цін, попиту і пропозиції, встановлюючи залежно від ситуації в країні і міжнародних угод:

- мінімальну гарантовану ціну на продукцію з метою зменшення фінансового ризику для товаровиробників;
- державні закупівлі для регулювання внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції за рахунок попиту і пропозиції, збільшуючи попит за рахунок закупівель надлишків продукції і дотування експорту;
- «оплату по полях» за гектар посівних площ для зниження цін до світового рівня шляхом скорочення на відповідну суму гарантованої ціни, державних закупівельних цін або обсягів пільгових кредитів;
- оплату за гектари, виведені з сівозміни, голову худоби при зменшенні поголів'я для компенсації зниження доходів сільгосптоваровиробників і згладжування проблем у разі перевиробництва продукції;
- надання безвідплатної фінансової допомоги для придбання основних фондів, зокрема вкладаючи кошти в науково-дослідні роботи, інфраструктуру і т.п.;
- контроль над імпортом і експортом, що є важливим регулятором балансу продукції на ринку країни;
- надання «прихованих дотацій» у вигляді «гуманітарної допомоги» або «виробничих кредитів» країнам, що розвиваються, для розширення ринків збуту своїй продукції.

Проте, практика показала, що через незадовільне наукове обґрунтування питань прогнозування стану об'єктів і обсягів своєчасного регулювального втручання, недосконалість інструментів продовольчої стратегії, низьку кваліфікацію управлінського персоналу, повільне впровадження ринкових механізмів державне регулювання економіки поки що є малоефективним. Створення в Україні збалансованого продовольчого господарства можливо лише за умов здійснення прогнозованого механізму державного регулювання, що включає широкий комплекс заходів щодо впливу держави на систему економічних відносин [14].

Наш власний історичний досвід засвідчує, що реформування сільського господарства України, виражене у відмові від державного регулювання сільськогосподарського виробництва з метою прискореного переходу до ринку, зруйнувало відпрацьовану систему захисту сільськогосподарських товаровиробників від впливу несприятливих умов виробництва.

Висновки. Отже, продовольчу безпеку нації усвідомлює керівництво розвинених країн світу та країн, що розвиваються як найважливішу умову суверенітету держави, його внутрішньої політики, як серйозну міру його незалежності в міжнародних відносинах.

Провідні країни світу розглядають продовольчу безпеку як важливу умову внутрішньої соціальної й політичної стабільності країни та її зовнішньої економічної незалежності. Тільки такий підхід, як свідчить практика, забезпечує стабілізацію й нарощування виробництва сільськогосподарської продукції й продовольчих товарів і сприяє їх споживанню населенням згідно з науково обґрунтованими нормами

Система механізмів державного регулювання продовольчої сфери в розвинених зарубіжних країнах характеризується не стільки стимулюванням виробництва, скільки рішенням соціальних завдань — підтримка рівня доходів фермерів, розвиток сільської інфраструктури й природоохоронні заходи. Що стосується політики державного регулювання даного сектору в Україні, то вона повинна в сучасних умовах стосуватися, насамперед, стимулювання вітчизняного виробництва сільськогосподарської продукції та реалізації експортно-орієнтованої стратегії його розвитку, що буде поштовхом для зростання всієї економіки країни і на цій основі підвищення рівня життя населення України.

Список використаних джерел.

1. Аранчій В. І. Теоретичні основи управління трудовими ресурсами продовольчих підприємств / В. І. Аранчій, Л. В. Кулинич, С. В. Лозовський // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2. – Т. 3. Економічні науки. – Полтава : ПДАА. – 2011. – С. 97 – 100.
2. Макаренко А.П. Регуляторна роль механізмів ринку і держави / А.П. Макаренко, Л.Ю. Мельник // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — №13. — С. 22—27.
3. Шолудько О. Оцінка світового досвіду фінансової підтримки аграрної сфери / О. Шолудько, С. Онисько // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Економіка АПК». – 2017. – № 17 (1). – С. 137–147 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20(1)_24) ([http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20(1)_24)).
4. Ульяновченко Ю.О. Державне регулювання продовольчого ринку в країнах ЄС і США: досвід для України / Ю.О. Ульяновченко // Державне будівництво. – 2012. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/ doc/5/05.pdf>.

5. Корецький М.Х. Держане регулювання продовольчої сфери у ринковій економіці: монографія / М.Х. Корецький. — К. Вид-во УАДУ, 2014. — 260 с.
6. Щекович О. С. Використання зарубіжного досвіду державного регулювання економіки АПК в Україні / О. С. Щекович. — К. : Економіка АПК, 2012. — № 1. — С. 140–147.
7. Ціхановська В.М. Державне регулювання продовольчих ринків в умовах глобалізації / В.М. Ціхановська // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. — Серія: Економічні науки. — 2011. — Вип. 2 (53), Т. 2. — С. 96—100.
8. Варченко О.М. До питання поєднання державного і ринкового регулювання продовольчої безпеки / О.М. Варченко // Економіка України. — 2004. — № 7. — С. 53—59.
9. Школенко О.Б. Інструменти державної політики захисту економічних інтересів вітчизняних товаровиробників у зарубіжних країнах / О.Б. Школенко // Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс]. — Режим доступу до стор.: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2010_1/2.pdf.
10. Борщ А.Г. Бюджетна підтримка аграрного сектору в умовах трансформаційних процесів в економіці України / Борщ А.Г. // Економіка АПК. — 2011. — № 2. — С. 11—117.
11. Лузан Ю.Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: монографія / Ю.Я. Лузан. — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 472 с.
12. Майстро С.В. Досвід державного регулювання агропродовольчих ринків у зарубіжних країнах / С.В. Майстро // Державне будівництво. — 2013. — № 1(1) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1\(1\)_49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1(1)_49) ([http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1\(1\)_49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1(1)_49)).
13. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: монографія / О.Г. Шпикуляк. — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 396 с.
14. Козловський С.В. Інструменти продовольчої безпеки та соціального захисту населення в умовах кризових явищ економік світу/С.В.Козловський, Е.А. Кіреєва // Кримський економічний вісник. — 2012. — 1(01) грудень. — Частина 1 — С.266 - 269

References.

1. Aranchij, V. I. Kulynych, L. V. and Lozovskyj, S. V. (2011), "Theoretical Foundations of Management of Human Resources of Food Enterprises", *Naukovi praci Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 2, no. 3, PDAA, Poltava, Ukraine, pp. 97 – 100.
2. Makarenko, A.P. and Melnyk, L.Iu. (2007), "Regulatory role of market and state mechanisms", *Investyicii: praktyka ta dosvid*, vol.13, pp. 22—27.
3. Sholudko, O. and Onysko, S. (2017), "Assessment of world experience in financial support to the agrarian sector", *Visnyk Lvivskoho nacionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia «Ekonomika APK»*, vol. 17 (1), 137–147, [Online], available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20(1)_24).
4. Ulianchenko, Yu.O. (2012), "State regulation of the food market in the EU and the USA: experience for Ukraine", *Derzhavne budivnytvo*, vol. 2 [Online], available at: <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/5/05.pdf>.
5. Koreckyj, M.Kh. (2014), *Derzhane rehuliuвання prodovolchoi sfery u rynkovij ekonomici* [State regulation of the food sector in a market economy], Vyd-vo UADU, Kyiv, Ukraine, p. 260.
6. Shechekovych, O. S. (2012), "Using foreign experience of state regulation of agribusiness economics in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 1, pp. 140–147.
7. Cikhanovska, V.M. (2011), "State regulation of food markets in the conditions of globalization", *Zbirnyk naukovykh prac Vinnyckoho nacionalnoho ahrarnoho universytetu. — Seriia: Ekonomichni nauky*, vol. 2 (53), no. 2, pp. 96—100.
8. Varchenko, O.M. (2004), "On the issue of combining state and market regulation of food security", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 7, pp. 53—59.
9. Shkolenko, O.B. "Tools of the state policy of protecting the economic interests of domestic producers in foreign countries", *Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, [Online], available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2010_1/2.pdf.
10. Borshch, A.H. (2011), "Budget support of the agrarian sector in the conditions of transformation processes in the economy of Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 11—117.
11. Luzan, Yu.Ia. (2010), *Orhanizacijno-ekonomichnyj mekhanizm zabezpechennia rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytva Ukrainy* [Organizational and Economic Mechanism for the Development of Agro-Industrial Production in Ukraine], NNC IAE, Kyiv, Ukraine, p. 472.
12. Majstro, S.V. (2013), "Experience of state regulation of agro-food markets in foreign countries", *Derzhavne budivnytvo*, vol. 1(1), [Online], available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1\(1\)_49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1(1)_49).
13. Shpykuliak, O.H. (2010), *Instytucii u rozvytku ta rehuliuванні ahrarnoho rynku* [Institutions in the development and regulation of the agrarian market], NNC IAE, Kyiv, Ukraine, p.396.
14. Kozlovskyj, S.V. and Kirieieva, E.A. (2012), "", *Krymskyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 1(01), part. 1, pp.266 - 269.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2017 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

1539

682 (<http://www.bigmir.net/>)

Вропу.

ТОВ "ДКС Центр"